

LAKIALOITE 49/1999 vp

Laki opintotukilain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan, että yli 18-vuotiailta opiskelijoilta poistetaan vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta opintorahaa myönnettäessä. Valtiolle aiheutuvien kustannusten tasaimiseksi tämä ehdotetaan toteutettavaksi kahden

vuoden aikana asteittain. Lisäksi esitetään lievennettäväksi alle 18-vuotiaiden osalta vanhempien tuloraja vastaamaan vuoden 1996 keskimääräistä kahden tulonsaajan perheen tuloa.

PERUSTELUT

Opintotukilain 19 § sisältää määräykset vanhempien tulojen huomioon ottamisesta opintotukea myönnettäessä. Laissa on säädetty, että muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen.

Vanhempien tuloraja on pysynyt samana opintotukiuudistuksesta saakka, mikä on merkinnyt tarveharkinnan kiristymistä. Tämä näkyy alle 20-vuotiaiden tuensaajien keskimääräisen opintorahan pienenemisenä ja tuensaajien määrän vuosittaisena vähentymisenä. Esimerkiksi itsenäisesti asuvan 19-vuotiaan keskiasteen opiskelijan opintoraha alkaa pienentyä jo silloin, jos molemmat vanhemmat ansaitsevat 7 083 markkaa kuukaudessa. Opintoraha evätään kokonaan, kun molemmat vanhemmat ansaitsevat 10 083 markkaa kuukaudessa. Opintoraha siis voidaan evätä opiskelijalta silloin, kun palkka on alle suomalaisten keskipalkan.

Lisäksi vanhempien tulojen huomioiminen on ongelmallista eri kouluasteilla opiskelevien tasa-arvoisuuden näkökulmasta. Korkeakouluopiskelijoiden opintotuen myöntämisperusteisiin ei kuulu vanhempien tulojen huomioon ottaminen.

Tarveharkinnan poistaminen kokonaan yli 18-vuotiailta opiskelijoilta aiheuttaisi noin 150 miljoonan markan vuosikustannukset. Lakiuudistus ehdotetaan kustannusten tasaamiseksi toteutettavaksi kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa tarveharkinta poistettaisiin opintorahan osalta 19—20-vuotiailta ja asumislisän osalta noudatettaisiin voimassaolevaa käytäntöä. Toisessa vaiheessa tarveharkinta poistettaisiin 18—19-vuotiailta opiskelijoilta.

Lisäksi opintorahaan ja asumislisään vaikuttavat vanhempien tulorajat tulisi tarkistaa keskimääräistä tulotasoa vastaaviksi. Tulorajat koskevat kaikkia opintorahan ja asumislisän piirissä olevia eli myös alle 18-vuotiaita. Muilla kuin korkeakouluopiskelijoilla on oikeus täysimääräiseen opintorahaan ja asumislisään, jos vanhempien puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 162 000 markkaa vuodessa.

Jos vanhempien tulorajaa tarkistettaisiin siten, että se vastaisi vuoden 1996 keskimääräistä kahden henkilön veronalaista tuloa, tulisi tulorajaa nostaa 177 000 markkaan, ja vastaavasti rajaa, jossa tuen saaminen lakkaa, 242 000 markasta

257 000 markkaan. Vuositasolla tästä aiheutuisi noin 10 miljoonan markan kustannukset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

opintotukilain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 19 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 3 momentti laissa 940/1995, seuraavasti:

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

— — — — —
Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 19-vuotias, ja asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tämä ikäraja on voimassa 1 päivään heinäkuuta vuonna 2001 asti. Tämän ajankohdan jälkeen opintorahaa sekä asumislisää myönnettäessä vanhempien tulot otetaan huomioon, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen.

Opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen opintorahaan ja asumislisään, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 177 000 markkaa vuodessa. Tulosta vähennetään opiskelijan pyynnöstä 20 000 markkaa kunkin opiskelevan sisaruksen kohdalla, josta ei makseta lapsilisää ja jolla ei ole oikeutta 11 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun suuruiseen opintorahaan tai aikuisopintorahaan. Opintorahaa ja asumislisää vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 4 000 markkaa kohden viisi prosenttia.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 1999

Maria Kaisa Aula /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Katri Komi /kesk

Tanja Karpela /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Mika Lintilä /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Ossi Korteniemi /kesk